

defensionis contra vim alterius injustam esse
141 concessum. Levia autem verbera, si
uxori infligantur à marito, non sufficiunt ad
divortium. Panormit. ad cap. quemadmodum

de Furor. n. ult. P. Engel. d. l. P. Reiffen-
142 stuel. ad cit. tit. de Divort. n. 38. Vel enim
uxor talia verbera promeruit, vel non? Si
primum; nulla est ipsi injuria facta: cum le-
vis castigatio sit marito permessa arg. l. sed &

143 §. 5. & 2. in fin. ff. ad L. Aquil. Si secun-
dum; uxor equidem ferre non tenetur inju-
sta verbera; sed, quia gravia non esse suppo-
nuntur, aliò remediò vel judiciali vel extra-
judiciali maritum ad limites discretionis re-
ducere debet.

144 Quanta autem mariti crudelitas esse de-
beat, ut censeatur nimia, & ad divortium pe-
tendum idonea, Judicis arbitrio communiter
relinquuntur Aa. Interim, si percussio sit fan-
guinolenta; si vulnus infligat; si cum peri-
culo morbi vel mortis sit conjuncta; apud
omnes habebitur pro gravi. Rota Rom. in
rec. p. 18. tom. 1. dec. 115. num. 1. & 2. & p. 13.
decis. 199. à num. 1. P. Reiffenstuel cit. loc.
num. 44.

145 Sed, utrum mariti sevitia causam faciat di-
vortio perpetuo vel solum temporali? Du-
bitari possit. Attamen satis receptum esse,
colligo ex P. Engel. d. l. n. 23. tale divortium
plerumque esse temporale, donec scilicet cru-
146 delitas & furor mariti deservescat: eaque
propter sententiam divortii non absolute pro-

ferri, sed tantum ad certum tempus, duos
v. g. vel 3. annos, laudatus Author advertit,
ita tamen, ut uxor redire non teneatur, nisi
maritus de discretiori tractatione cautionem
idoneam præsterit per cit. supra cap. ex trans-
missa 8. & cap. literas tuas 13. de Restit. spoliat.

Sin verò tanta esse mariti barbaries, ut 147
probabilis spes de emendatione non appareat,
ad mentem Rotæ d. p. 18. dec. 115. n. 6. cre-
derem, divortii sententiam in perpetuum de-
clarari posse; quo in casu conjux innocens
repetit dotem. Rota d. p. 13. decis. 199. n. ult.
Et, si voluerit, poterit Religionem intrare,
sicuti cum Sanchez cit. disp. 18. n. 49. docet
P. Wiestner ad tit. de Divort. n. 108.

Unicum restat indagandum: utrum mari- 148
tus ob truculentiam uxoris separationem pe-
tere valeat?

Resp. breviter, quòd, licet uxoris in mari-
tum truculentia non ita sit frequens, quam
mariti crudelitas in uxorem, quantum atti-
net gravia verbera, quæ utique maritus, nisi
ignavum sit animal, impedire vel retundere
valebit: nihilominus, quia etiam uxores non 149
rarò conspirant in necem mariti, hinc, si ex
crudelitate uxoris maritus probabile mortis
periculum timeret, ipsum Naturæ Jus divor-
tium probaret. Panormit. in cap. si qua mulier
1. de Divort. n. 4. Joann. Andr. ibid. n. 3. An-
choran. in fin. Sanchez d. disp. num. 8.

Wiestner d. l. n. 104. Reiffenst.
ibid. num. 53.

TRA.

TRACTATUS III.

DE

IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

EA, quæ Matrimonio, quòd minùs liberè contrahatur, ob-
stant, sicut impedimenta, justis ex causis de Jure, tam
Naturali & Divino quam Humano adinventæ; hæc ipsò
tamen aliquibus odiosa, quòd facultatem Matrimonium
pro libito contrahendi plurimum circumscribant; aliis
verò molesta, quòd multas pariant controversias, ad om-
nium gustum vix aliquando terminandas. Hæc itaque tertio tractatui
in Libro IV. Decretalium negotium faceissent.

CAPUT I.

De Impedimentis in genere, & Impedientibus in specie.

Quamquam in cit. Decretalium Libro non extet rubrica, quæ sit inscripta
vel de Impedimentis in genere, vel de Impedientibus in specie; ne tamen inter-
gritas aut soliditas doctrinæ patiatur impedimentum, peropportuum
erit, Impedimenta generatim ab initio dispicere, & postmodum Impedientia
speciatim disquirere.

SECTIO I.

De Impedimentis in Genere.

SUMMARIA.

1. & seqq. Describitur Impedimentum in genere.
4. Dividitur. 5. & seq. Impedimentum à Fu-
ro Naturali, Divino, & Ecclesiastico potest con-
sistit. 7. Principi infideles possunt Impedimen-
ta statuer. 8. Non autem fideles. 9. & seq.
Episcopi non possunt Impedimenta divinentia sta-
tuere. 11. Bene verò impedientia. 12. & seq.
Per consuetudinem Impedimenta rectè intro-
ducuntur. 17. Impedimentis Ecclesiasticis non
ligantur infideles. 18. & seq. Nisi existant in
territorio S. Pontificis. 20. & seq. Impedimen-
tis infidelium non ligantur subditi fideles. 22.
& seqq. Hæreticos Impedimentis obstringi, præ-
lixè docetur. 33. & seq. In Impedimentis natu-
ralibus & Divinis ordinariè non dispensat Papa.
35. In Ecclesiasticis dispensat. 36. & seqq.
Episcopus non dispensat; quando dispensatio Apo-
P. SCHMIEB JURISPR. CAN. CIV. TOM. III.

stolica ob-vel subreptitè obtenta fuit. 34. &
seq. Impedimentum dubium declarat. 41. &
seqq. In occulto, si difficultis sit recursus ad S.
Pontificem dispensat. 45. Ad dispensationem
requiritur justa causa. 46. Qualis censetur
prærogativa personæ. 47. Conservatio fami-
liæ. 48. Præstantia meritorum. 49. Sub-
latio lites. 50. Evitatio scandalis. 51. An-
gustia loci. 52. Desectus dotis. 53. Ad-
matrimonium ignerater contrahitum. 54. Con-
servatio honoris. 55. Difficultas servandi opo-
tium. 56. Causa illa debet subsistere. 57. &
seq. Tempore supplicationis. 59. Et Concessio-
nis. 60. & seqq. Non alieni posseda. 63. &
seqq. Enumerantur breviter, quæ in supplica-
tione sunt exprimenda. 72. & seqq. Ostendi-
tur, quòd sum supplicatio sit dirigenda
M

§. I.

Quid & quotuplex sit Impedimentum?

Impedimentum dicitur quasi pedum tenimentum, seu obstaculum, ne quis progredi vel transire possit, prout vult. Unde in exercitu sarcinæ, currus, vehicula, & alia involucria dicuntur impedimenta: quia obstant concitato cursui & velocitati militum. Clericat. de Sacram. Matrim. decis. 18. num. 3.

2 Quam notionem, si transferamus ad Impedimenta Matrimonii, Impedimentum poterit describi, quod sit obstaculum morale, seu inhabilitas, faciens, ut Matrimonium pro desiderio & voluntate partium contrahi non possit. Quemadmodum enim in aliis quoque contractibus ejus generis obstacula & inhabilitates reperiuntur; sic etiam in contractu Matrimoniali non pauca inveniuntur, quæ homines ab illius celebratione retardant. Sunt autem ex his impedimenta quedam Impedientia, quædam Dirimentia. Impedientia sunt, quæ Matrimonium faciunt quidem illicitum, validum tamen relinquunt. Dirimentia sunt, quæ Matrimonium illicitum simul & invalidum reddunt. Si dicas: Impedimentum impediens etiam dirimens esse; sicut in mea sententia Lex prohibens non est irritans. Resp. quod, sicut Lex prohibens non est irritans in hypothese, quæ constat de mente Legislatoris; ita, cum de mente Legislatoris Ecclesiastici constat, quod nonnulla Impedimenta tantum voluerit esse impedientia, non omnia impediens, erit dirimens.

§. II.

Quis possit Impedimenta Matrimonii constituere?

Jure Naturali & Divino Impedimenta constitui posse, & de facto nonnulla fuisse constituta, nemo est, qui negat. Jure Ecclesiastico quoque Impedimenta introduci posse, & de facto non pauca fuisse introducta, firmissimè credunt Orthodoxi, perspicua decisione Concilii Tridentini in sess. 24. de Matrim. can. 4. suffulti; hæreticis tamen in vanum obstrepentibus. Cum enim Matrimonium habeat rationem contractus, & Ecclesia nonnullas personas ad contrahendum inhabiles efficere possit, potest non minus aliquas personas ad Matrimonium celebrandum impotentes reddere, absque eo, quod circa materiam aut formam Sacramenti quiddam contra Divinam institutionem immutetur: nam Christus Dominus, elevando Matrimonium ad dignitatem Sacramenti, non qualemcumque contractum prærequirit, sed validum, cujus determinatio pendet à constitutione Ecclesie. P. Engel ad tit. de clandest. desponsat. num. 11. Clericat. de Sacrament. Matrim. d. decis. 18. n. 16.

7 Si queratur: possintne Principes Sæculares Impedimenta Matrimonii constituere? Resp. quod Principes in fideles id possint, non autem fideles. Ratio discriminis est: quia Matrimonium apud infideles est merus contractus politicus & profanus; ideoque subiacet cognitioni & dispositioni Principis infidelis, non secus, ac emptio-venditio, permutatio, & reliqui contractus. Apud fideles econtra Matrimonium est contractus sacer, cum prærogativa Sacramenti conjunctus; indeque nec cognitioni, nec dispositioni Principis Sæcularis fidelis est subiectus; sicut nec professio Religiosa, vel Ordo, vel alius Sacramentum à cognitione vel dispositione Principis Sæcularis dependet. Revideantur dicta in tr. 2. cap. 1. n. 84. Covarruv. in 4. Decretal. p. 2. cap. 6. §. 10. à num. 30. Fag.

nanus in cap. utrum 1. de Cognat. Spirit. à n. 20. Clericat. d. l. n. 25.

Si præterea rescire aveas: utrum Episcopis data sit potestas, Impedimenta constituendi? Resp. quoad Impedimenta dirimentia sensum & sententiam vulgarem esse, quod Episcopis nulla potestas sit data. Covarruv. d. l. Gobat Theol. experiment. tract. 9. num. 19. Clericat. d. l. n. 22. Ratio est: tum quia textus non extat, ex quo tam insignis potestas in Episcopos fuerit transfusa: tum quia majores causæ, quales utique sunt matrimoniales, quando agitur de valore, S. Pontifici reservatæ manent ex cap. cum ex 1. & cap. inter corporalia 2. de Translat. Episo. cap. majores 3. in pr. de Baptismo. tum quia Jus Commune, Matrimonium pro valido agnoscens, non potest ab inferioribus abrogari. Clem. ne Romani 2. in pr. de Elect. Quoad impedientia verò non dubitat Clericat. d. l. n. 13. quin Episcopis potestas, illa statuendi, competat. Cujus ratio assignari potest: partim quod prohibitio Matrimonii, citra irritationem, non videatur una ex causis majoribus; partim quod Superior quilibet frequenter ex aliqua causa possit illicitum reddere, quoad alias erat licitum: partim quod Ecclesie vetuum numeretur inter Impedimenta impedientia; cum tamen etiam Episcopis liceat, Matrimonium ex causa aliquibus interdiceret, ut dicitur in num. 77.

Si denuò quæstionem instaurares: num Impedimenta, Jure solum consuetudinem introduci valeant? Resp. tres difformes opiniones in hac quæstione reperiri, uti probatum facit Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 4. à num. 1. Sed mihi præ cæteris probatur opinio, absolute affirmans, cui subscribitur Panormit. ad cap. n. de Consuet. n. 13. Gonzalez ad cap. de Francia 1. de Sponsalib. num. 22. Gobat Theol. experiment. d. tr. 9.

d. tr. 9. num. 25. Clericat. d. decis. 18. num. 21.

13 Textus ad propositum idoneus in cap. super 20 3. de Cognat. Spirit. ubi S. Pontifex in Impedimento cognationis spiritualis ad consuetudinem, hæcenus observatum, respiciendum esse, decernit. Ratio est: quia generatim omnes consuetudines rationabiles, ac Legi Divinæ vel Naturali non contrariæ, in d. cap. n. de Consuet. approbantur. Cum ergo consuetudo, per quam introducuntur Impedimenta Matrimonii, possit esse rationabilis, ac Legi Divinæ vel Naturali non contraria; bene concluditur, Impedimenta per illam introduci posse. Profectò, si de facto per consuetudinem Impedimentum ali-

quod jam fuerit introductum, vel infra patebit de cultis disparatim; poterit etiam in posterum introduci.

Nec aliud indicatur in cap. quod super 5. de 16 Consanguinit. & affinit. Quamvis enim consuetudo, quæ Impedimentum cognationis naturalis quoad gradus, ab Ecclesia constitutos, abrogatur, ibidem damnetur; & consequenter consuetudo, quæ Impedimentum aliquod introducitur, in eadem damnatione versetur: atamen supponendum est, tales ibidem circumstantias concurrisse, ut consuetudo legitime necdum præscripta, vel ex quodam capite irrationabilis fuerit judicata.

§. III.

Quinam Impedimentis Matrimonii ligentur?

Impedimentis Matrimonii, à Jure Naturali præscriptis, omnes creaturas rationales obligari, certum est; nec minus certum, Impedimentis, à Jure Ecclesiastico sancitis, solis fideles, non autem infideles, tanquam Ecclesie Jurisdictioni subiectos, obstringi cap. quanto 7. & cap. gaudemus 8. de Doro.

18 Dubitatur autem I. utrum, si infideles existant in territorio S. Pontificis, eique temporaliter subjaceant, obligentur Impedimentis Matrimonii? Resp. ipsos obligari, si S. Pontifex ipsos velint obligatos esse. Ratio est quia, sicut Rex aut Princeps infidelis potest subditis infidelibus Impedimenta præscribere: sic etiam S. Pontifex, si regimem & principatum temporalem supra infideles obtineat: est namque Matrimonium tunc purus contractus politicus, potestque subditis per Legem politicam licitum aut invalidum reddi. Sanchez d. l. 7. disp. 1. n. 3. P. Wiestner ad tit. de Sponsalib. n. 178.

20 Dubitatur II. utrum, si fideles existant in territorio Principis infidelis, illius Legibus, per quas Impedimenta Matrimonii statuuntur, obligentur? Resp. contra Sanchez d. l. disp. 2. n. 8. cum Pontio de Matrim. lib. 7. cap. 1. num. 7. & P. Wiestner d. l. n. 179. negativè. Ratio est: quia fideles, licet existant in territorio Principis infidelis, eidem tamen quoad spiritualia & supernaturalia neutiquam subiecti sunt: adeoque nec subiecti sunt quoad Matrimonium, utpote quod, juxta repetitum dicta, propter rationem Sacramenti spirituale & supernaturale est.

22 Dubitatur III. utrum hæretici ligentur Impedimentis, Jure solum Ecclesiastico statutis? Hæc dubitatio sumpsit exordium ab eo tempore, quò hæretici neoterici in Germania & vicinis provinciis invaluerunt: cum enim plerique vel saltem plurimi Matrimonia cum Impedimentis Ecclesiasticis celebrarent; non desuerunt eximii nominis DD. quos allegat, nec dedignatur P. Wiestner cit. l. à

n. 192. qui talia Matrimonia declarantur valida, quasi scilicet ejusmodi Impedimenta quoad vim invalidandi non ligent hæreticos. Ratio, quæ utuntur, palmaris est: quia consuetudo vim & virtutem habet, derogandi Legibus Ecclesiasticis, & convalidandi Matrimonia, contra Leges Ecclesiasticas contracta. Atqui quoad Impedimenta Ecclesiastica videtur apud hæreticos vigere talis consuetudo: quandoquidem à centum & pluribus annis ipsorum Matrimonia, etiam cum Impedimento Ecclesiastico contracta, non solum ab ipsis hæreticis pro validis agnita, sed etiam, post eorum conversionem ad fidem Orthodoxam, à Dialecticis Ecclesiasticis tolerata fuerunt. Ergo &c.

Nihilominus, quamquam in praxi nonnulli hanc sententiam improbare; longè tamen solidiorem, & principis Juris conformiorem exitimo sententiam contrariam, quam latè & egregie propugnavit Gobat Theol. experiment. tract. 1. à num. 41. ac manifestè recepit Pignatelli. tom. 5. consulti. 79. à n. 26. Vincentius Petra Commentar. A. ostol. tom. 4. pag. 77. & seqq. item pag. 81. à n. 36. P. König in proem. Jur. Can. n. 9.

Ratio fundamentalis est: quia, ex quo hæretici, tanquam subditi & membra Ecclesie, Legibus Ecclesiasticis generatim sunt subiecti, veluti cum uniformi aliorum doctrina conclusi in Lib. I. tract. de 5 Jur. Leg. cap. 5. n. 122. subapte naturâ sequitur, ipsos etiam Impedimentis Matrimonii, per Leges Ecclesiasticas introductis, quoad vim annullandi, subesse, atque ac Catholicos; prout resolvit S. Congregatio Concilii, de die 19. Januarii 1808. referente sic Gobat d. l. n. 464. ad Episcopum Tricharistensem, Nuncium Apostolicum in Belgio, scribens: hæreticos quoque, ubi decretum Concilii Tridentini, de præsentia Parochi & testium adhibenda, est publicatum, teneri talem formam observare; & propterea etiam ipsorum Matrimonia, absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistrate loci contracta, nulla atque esse irrita esse. Aliam declarationem refert prælaud. Petra pag. 78.

num. 20. de die 26. Sept. 1602. hisce verbis: *hæretici quoque, ubi decretum d. Concilii est publicatum, tenent talem formam observare, & proprietatem ipsorum Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu loci contracta, nulla atque irrita esse.* Aliam declarationem affert Pignatell. d. l. num. 30. de die 17. Jan. 1617. ubi Sacra Congregatio respondit: *decretum cap. 1. sess. 24. de ref. Matrim. ligare etiam hæreticos, si in eorum parochia publicatum fuerit, & lapsi sint 30. dies à die publicationis.*

27. Neque vis inest allegata consuetudini: cum enim principale requisitum consuetudinis sit consensus S. Pontificis, eo deficiente, nullò unquam tempore consuetudo, derogans Impedimentis, Ecclesiastica lege statutis, convalescere potest, etiam si mille foret annorum, ut rectissime scribit *cir. Petra d. pag. 77. num. 19. & pag. 82. n. 18.* Hic autem deficit omninò consensus S. Pontificis: utpote cum adit expressus illius dissensus, per Oracula declarationum S. Congregationis manifestatus: quod quidem, nullà reflexione habita, quòd decretum Trid. Concilii à tempore publicationis in provinciis hæreticorum, nominatim in Hollandia, nunquam fuerit observatum, Matrimonia tamen hæreticorum, absque legitimo Parocho contracta, pro nullis declarata fuerunt; sicut præter allegatas declarationes constat ex pluribus aliis apud Pignatellum d. l. n. 27. 28. 29. 31. nec non una *Gedanus. Matrimonii*, quæ est Civitas Regni Prussiae, in qua S. Congregatio primùm 1677. die 18. Sept. censuit, *nullum esse Matrimonium, inter Catholicum & hæreticum, non servatâ formâ Concilii celebratum.* *Petra pag. 79.*

28. num. 25. Certè cum S. Pontifex, ut ex mente supremæ inquisitionis tradit Pignatell. tom. 3. *conf. 63. n. 2.* cum hæreticis, volentibus inter se Matrimonium in gradibus prohibitis contrahere, Sedes Apostolica, etiam expressè requisita, non dispenset, nisi hæresin abjuraverint; cumque nuperrimè prædicatum fuerit, ut, referente sic *Petra d. l. pag. 83. n. 29.* quidam hæreticus Magnaticii Ordinis per Sedem Apostolicam peteret, nullum declarari Matrimonium, cum muliere in gradu prohibito contractum, & postmodum se fidem Catholicam amplecturum promitteret; nihilominus resolutum esset, insinuandum illi fore, ut priùs ad fidem Catholicam transeat, quam aliter provideatur: irrefragabilis videtur præsumptio, quòd S. Pontifex præsentiam hæreticorum consuetudinem nullatenus tolerare velit. Adhuc S. Pontifex prudenter velle non potest, ut hæretici ex sua malicia reportent commodum, & ab Ecclesiæ Legibus, quas ausu nefandò unâ cum Sanctissimo Legislatore spernunt, exhibentur; prout neque Princeps alius Politicus subditos rebelles à suis Legibus ex ea duntaxat causa potest eximere, quòd ex merito contemptu nolint illas agnoscere. Cæ-

teroquin hæretici melioris longè conditionis existerent, quam Catholici, erga Sedem Apostolicam ejusque sanctiones devotissimi & promptissimi: quippe cum isti Leges omnes, ab Ecclesiâ latas, observare tenerent; illi econtra prorsus ex-leges & immunes forent; quod sanè credendum aut præsumendum non est.

Quòd autem hæreticorum Matrimonia, cum Impedimento Ecclesiastico celebrata, in Curia Ecclesiastica, post eorum conversionem, aliquando tolerata fuerint, forsitan ex dispensatione Pontificia, quam in simili circumstantia sine speciali difficultate concedendam arbitror, evenit: nam, ut memorat sæpe *cir. Petra pag. 78. n. 23.* cum in S. Congregatione in una *Hollandia Matrim.* 1681. die 23. Augusti proponeretur, Vicarium Apostolicum illius regionis putasse, Matrimonium, cum hæreticis coram Magistratu hæretico initum, si non ut Sacramentum, saltem ut contractum consistere, subindeque non oportere consensum coram Missionariis ritu Catholico renovare: S. Congreg. Concilii respondit, Matrimonia non valere; attamen signanter animadvertit, non expedire, talia Matrimonia ut invalida declarare, sed potius conjuges in bona fide permittere, ne vel hæretici à conversione ad fidem Catholicam detererantur, aut conjux, ad fidem jam conversus, gravi poenâ à Magistratu hæretico coëctetur. Simile responsum exhibet idem *Petra ibid. in una Buxaducens. Matrim. de die 13. Febr. 1683.*

Circa liberos verò, ex invalido Matrimonio natos, responderi potest, eosdem pro legitimis reputari posse, si, ut plerùmque contingit, parentes ipsorum, vel etiam sola mater, ex errore Juris Matrimonium contraxerint; Matrimonium putativum quippe sufficit ad producendam legitimitatem liberorum, ut dictum in *tratt. 2. cap. 3. à num. 34.* aut, si placeat aliter respondere, dici potest, S. Pontificem in radice Matrimonii dispensasse, & liberos illegitimos effecisse legitimos, secundum dicta in *d. cap. n. 92.* Vid. Pignatell. d. *tom. 3. consult. 63. n. 1. & 2.* ubi aliquot exempla hujusmodi dispensationum recenset.

Dubitatur IV. utrum Impedimentis Matrimonii personæ aliæ, quam conjuges, eatenus ligentur, ut ea per accusationem aut denuntiationem deferre teneantur ad Judices Ecclesiasticos?

Resp. cum distinctione. Vel agitur de Matrimonio primùm contrahendo, vel jam contracto dissolvendo. Si primùm; obligantur omnes fideles, Impedimentum, quod subesse sciunt, manifestare seu denuntiare juxta dicenda in *cap. 5.* Si secundùm; pariter omnes fideles ad accusationem vel denuntiationem obligantur, utpote qui peccatum non minus impedire tenentur, ne fiat, quam ut factum semel non continuetur; habitò tamen de crimine inter personæ accusantes

santes seu denuntiantes, ut nempe primò parentes; deinde confranginei; post istos vicini; & denique extranei, qui suspectæ fidei non sunt, admittantur. Textus in *cap. consanguineos 1. cap. notificamus 3. XXXV. q. 6. cap.*

videtur nobis 3. cap. significante 8. cap. ult. *Qui Matrim. accus. poss.* & ibi largiter Canonistæ. Qualls verò tunc probatio sit faciendi; qualesve sint admittendi testes? Ex *Lib. II. tr. III. cap. 3. & cap. 5.* superabundanter patebit.

§. IV.

Quis possit in Impedimentis Matrimonii dispensare?

34. Impedimentum Matrimonii, ex Jure Naturali vel Divino promanantia, dispensationi humanæ non esse obnoxia, constat ex *cap. literas 13. de Restit. spoliar. & ratione vulgata, quòd Jus Naturale vel Divinum, ut offensum in Lib. I. tratt. de Jure Leg. cap. 2. à num. 169. & cap. 3. à n. 58.* ab humana potestate, velut inferiori, relaxari nequeat; præterquam si Impedimentum præsupponat determinationem humanæ voluntatis, cujusmodi censetur esse Impedimentum ligamini, ex Matrimonio rato consurgens, de quo in *tr. 2. cap. 5. num. 7. & seqq.*

35. Impedimenta, ex Jure Ecclesiastico descendencia, dispensationi Pontificæ subesse, similiter patet ex notissimo principio, quòd idem, qui Legem condidit, aut illius successorem, eandem denuò tollere vel minuere valeat per textus appositos in *cap. non debet 8. de Consanguin. & affinit. & cap. alma mater 24. de Sent. excommunicat. in 6. Pignatell. d. tom. 3. consult. 63. n. 1.*

36. Solum est ambiguum, utrum Episcopus, cui regulariter ob rationem in *num. 34.* dispensatio non est concessa, in quibusdam casibus dispensare queat; & I. quidem, utrum non possit dispensare, quando jam antehac à Sede Romana fuit impetrata dispensatio, sed propter ob- & subreptionem nullitet? Rationem dubitandi præbet *cap. quia circa 6. de Consanguinis. & affinit.* ubi S. Pontifex, ut notat Gonzalez in *cap. quia circa 6. de Bigam. n. 2.* rescribit cuidam Archi-Episcopo, quòd tolerari possit Matrimonium, post dispensationem obrepticè obtentam: cum ex separatione

37. grave videatur scandalum imminere. Sed respondendum est negativè cum Covarruv. ad 4. *Decretal. p. 2. cap. 6. §. 1c. n. 15.* Gutierrez de *Matrim. cap. 48. n. 1.* Gonzalez ad *tit. cap. quia circa 6. de Consang. num. 2.* quippe cum in *d. cap. S. Pontifex* non concesserit facultatem dispensandi, sed tantummodo Matrimonium tolerari voluerit, ob scandalum, ex separatione consecutum: constat autem, ob scandalum multa tolerari, quæ ceteroquin prohibita forent *cap. pervenit 1. Dist. 95.*

§. V.

Ex quibus causis fieri possit dispensatio?

38. Cum dispensatio in Jure Ecclesiastico, si fiat à S. Pontifice, sine causa sit quidem valida, non autem licita, sicuti docui in *Lib. I. tr. de Jure Leg. cap. 5. n. 261.* necessum est, ut in dispensatione super Impedimento Matrimonii iusta causa succurat.

cap. DEUS qui 11. de Vita & honest. Clericor. cap. cum teneatur 6. de Præbend. P. Wiestner ad tit. 16. libri 4. n. 61.

II. ambiguum est: utrum, si reverà dubitetur de Impedimenti existentia, possit Episcopus dispensare? Quidam hic absolute concedunt Episcopo dispensandi potestatem; at Sanchez de *Matrim. lib. 8. dist. 6. n. 18.* Bosco de *Matr. disp. 12. sect. 13. num. 113. & seq.* P. Wiestner d. l. n. 62. & seq. melius asserunt, Episcopum quidem pro interim, ad declinandum scandalum, declarare posse, quòd Impedimentum non subsit; interim, si ex postfacto incipiat constare de Impedimento, ad S. Pontificem esse recurrendum.

Ambiguum est III. utrum Episcopus dispensare possit in Impedimento occulto? Ita quidem videri posset, paritate ex Concilio Trid. *sess. 24. de ref. cap. 6.* deductâ, ubi tribuitur Episcopo facultas, in irregularitatibus & censuris, ex occulto delicto provenientibus, dispensandi. Verùm non ita sentiendum. Aliud enim est, dispensare in irregularitate vel censura; aliud in Impedimento Matrimonii: nec licet in similibus, quæ exorbitant à Jure Communi, formare consequentiam aut extensionem ad alia, distinctam naturam aut qualitatem habentia, quæ à *Jure 28. de R. F. in 6.* Interim, 643

Matrimonium cum Impedimento occulto publicè fuisse contractum, absque scandalo separari non posset, & recursus ad S. Pontificem difficilis existeret, ex communi sententia, quæ Episcopo dat licentiam, dispensandi in simili casu in Legibus Ecclesiasticis, haberet etiam dispensandi licentiam in Matrimonio: nam ex episkia & benigna interpretatione præsumitur, S. Pontificem tunc invitum non esse. Gutierrez de *Matrim. cap. 49. à num. 7.* Engel ad *tit. 16. libri 4. Decretal. §. 2. num. 11.* Wiestner *ibid. num. 65.* Bosco *cit. l. n. 118. & seqq.*

Quòd ipsum tamen ad forum internum solummodo coarctandum, nec ad externum extendendum existimat P. Reiffensuel in *append. ad l. 4. Decretal. §. 1. num. 19.*

Talis causa est I. prærogativa personarum etenim cum Regibus, Principibus, & Magnatibus

tibus facilius dispensatur, quam cum aliis, sicut indicavit Concil. Trid. *sess. 24. de ref. Matrim. cap. 5.* vel quia Patroni, protectores, & defensores sunt Ecclesie; vel quia propter status eminentiam, & defectum personarum sibi simulum, majorem in contrahendo Matrimonio difficultatem sentiunt. Gobat *Theol. experim. tr. 9. n. 604.*

47 II. est conservatio vel ipsius familie illustris, aut antiqua nobilitate fulgentis, vel ejusdem splendoris, amplitudinis, & dignitatis, ex qua salus & incrementum Reipublice non raro dependet: cum enim S. Pontifex quoad dispensationem in pluralitate beneficiorum erga Nobiles se proniorem ostendat, ut patet ex *cap. de multa 28. in fin. de Prabend. pariter quoad dispensationem in Matrimonio non erit adeo difficilis. Pyrrhus Corrad. in praxi dispensat. Apost. lib. 7. cap. 2. n. 106. & seqq. P. Wiestner cit. l. n. 78.*

48 III. est prestantia meritum in Ecclesia, sive sint propria & personalia, sive paterna & avia, sive aliena & ex parte Patronorum, qui suam intercessionem pro facilitanda dispensatione interponunt per *cap. tali 17. l. 9. 7. nam justitia distributiva favores & gratias liberalius bene meritis, quam immeritis, indulget. Pyrrhus Corrad. d. l. n. 109. Sanchez d. l. 8. disp. 19. n. 32.*

49 IV. est sublatio & extinctio discordie, litis, dissensionis &c. inter personas impeditas, earum parentes, aut propinquos: hujus enim intuitu nonnunquam Jus Commune relaxatur *arg. cap. cum ex infuncto 2. de N.O. N. cap. dispensa 3. in princ. de Rescript. in 6. Corrad. d. l. n. 84. Sanchez cit. l. n. 8.*

50 V. est evitatio scandali, & occasio mali spiritualis, ex cuius motivo SS. Canones quamplurima connivent ex *num. 38. Sanchez d. l. n. 9.*

51 VI. est angustia loci, seu paucitas personarum ejusdem vel similis conditionis, ob quam interdum dispensari potest, ut aliquis ducat personam consanguineam, aut affinem, aut aliter impeditam: quia conjugalitatis amor, pax, & unio, ex equalitate conjugis, ingens profectus subsidium & adiutorium acquirit. Corrad. d. l. n. 6. & seqq. Sanchez d. l. n. 12. P. Engel ubi supra §. 3. n. 8.

52 VII. est defectus competentis dotis ex persona sponsae: cum enim communiter respectus habeatur ad dotem uxoris, saepe accidit, ut, cui nulla vel parva est dos, factus deficiat, Matrimonium statui conformiter ineundi. Sanchez d. l. n. 16. Corrad. d. l. n. 21. & seqq. P. Wiestner d. l. n. 83. & seqq. P. Reiffenstuel in cit. *append. §. 3. à num. 81.* Nec interest, utrum maritus aut alius dotem constituere velit. Corrad. d. l. n. 84.

53 VIII. est Matrimonium, de facto cum ignorantia Impedimenti, saltem ex unius parte, contractum: siquidem, cum Matrimonii dissolutio plerumque non modica secum incommoda trahat & scandala per *cap. quia circa 6. de Consang. & affin. praesertim ubi jam extant*

liberi, ex Matrimonio putativo nati, pro quorum educatione multum expedit, Matrimonium esse permanens & stabile; causa dispensationis incongrua non videtur. Sanchez d. l. n. 33. Pyrrhus Corrad. lib. 8. cap. 4. per tot. P. Wiestner n. 85.

IX. est conservatio honoris & famae, cuius periculum imminet ex precedenti foeminae impragnatione: nam & S. Pontifex lapsus intendit auxiliari, quando speratur bonus effectus, & in specie legitimatio prolis innocentis *arg. cap. cum inter 2. & cap. ex tenore 14. Qui filii sint legit. Corrad. d. l. 8. cap. 5. per tot. Gobat cit. *tratt. 9. n. 606.**

Talis X. est in Impedimento voti simplicis, castitatis vel Religionis magna difficultas servandi votum per *cap. veniens 5. Qui Clerici vel vovent. ubi Panormitan. num. 9. eò quod consultus longè sit, periculum tam propinquum offensas multiplicandi rescere, quam permittere. Sanchez d. l. 8. disp. 20. num. 18. Sylvestre *V. votum 2. quest. 14. Wiestner d. l. n. 87.**

Hac itaque vel simili causa suggesta, si, ut fieri potest, & plerumque solet, dispensatio concedatur, & causa illa subsistat, dispensatio valet pro utroque foro: si autem causa non subsistat, dispensatio, tanquam ob-aur subreptitè obtenta, nullius est momenti per *cap. Sedes Apostolica 15. & cap. super literis 20. de Rescript. Vid. in Lib. I. *tratt. de Jure Leg. cap. 8. à num. 83.**

Exquires: quoniam tempore causa dispensationis in rei veritate subesse debeat, ne dispensatio censetur ob-vel subreptitia?

Resp. I. veritatem causae non debere ex necessitate jam tunc subesse, quando ab oratore dispensatio petitur, prout ex communi sententia tradit Sanchez d. l. *disp. 30. num. 2.* Licet meis principiis, in cit. *tr. 17. §. 8. & cap. n. 99. propositis, sententia contraria propius accedat: eò quod S. Pontifex, si scivisset mendacium oratoris, causam, quae non subsistit, subsistere dicentis, dispensationem non concessisset.*

Resp. II. causam verificari debere, quando dispensatio à Romana Sede conceditur. Sanchez d. l. n. 4. Ratio est: quia dispensatio non conceditur aliter, quam si preces veritate nitantur *cap. ex parte 2. de Rescript. Ergo, ut concessio tortiatur effectum, oportet, ut causa, pro impetranda dispensatione supplicibus precibus inserta, sit vera, & quidem tempore concessionis, à quo rescriptum gratissimum valorem habet per *cap. quia circa 6. de Consanguin. & affin. cap. si eo tempore 9. de Rescript. in 6.**

Resp. III. dispensationi nihil officere, tametsi causa, post concessam à Sede Pontificia dispensationem, incipiat deicere; veluti colligitur ex *cit. cap. quia circa 6. ubi Pontifex dispensationis nullitatem ex eo tantum ostendere conatur, quòd ante illius concessionem precum veritas defecerit; traduntque Rebuffus,*

buffus, Mascardus, & Emanuel Sa, apud Sanchez *cit. l. n. 11. & multum inclinat Bosco de Matrim. disp. 12. *sess. 3. concl. 4. num. 312.* saltem si Matrimonium jam sit contractum.*

61 Ratio est: quia ex una parte ejusmodi dispensatio semel valida fuisse supponitur; ex altera verò parte concedens est, ut beneficium & gratia Summi Principis perpetuum habeat vigorem *cap. decet 16. de R. F. in 6.*

§. VI.

Quò modò, & ratione dispensatio petatur, & concedatur in Impedimentis?

63 In petenda dispensatione super Impedimentis Matrimonii quam plurima sunt notanda, quae prolixius exhibent Pyrrhus Corradus in *praxi dispensat. lib. 7. cap. 5. & lib. 8. cap. 1. P. Wiestner cit. l. à num. 99. P. Reiffenstuel in cit. *append. à num. 235. ex quibus breviter sequentia adduco.**

I. ut exprimat Impedimentum, quale sit; & si Impedimentum sit cognationis, exprimat gradus; & si cognatio sit carnalis, ac personae propinque inaequaliter distent à communi stipite, exprimat tam gradus remotior, quam propinquior, si hic sit primus, veluti declaravit Pius V. in sua constitutione, quae incipit: *Sancitissimus* de die 26. Augusti. 1566. apud *cit. Reiffenstuel num. 167.*

II. ut, si plura concurrant Impedimenta, ejusdem vel diversi generis, v.g. publica honestas & affinitas, aut consanguinitas ex duplici ratione &c. omnia & singula exprimat: utpote: cum benignior sit S. Pontifex cum illis, qui paucioribus, quam pluribus Impedimentis deicentur.

III. ut, si Matrimonium jam fuerit contractum, specificè inferatur, illud in facie Ecclesiae contractum fuisse: Matrimonium quippe clandestinum est valde detestandum, ac obicem non parvum dispensationi ponit juxta Trid. Concil. *sess. 24. de ref. Matrim. cap. 5.*

IV. ut, si copula intercesserit inter personas impeditas, eà intentione, ut facilius impetretur dispensatio, hæc maligna intentio non reticatur: quandoquidem nec Leges, nec Legislatores dolis & fraudibus patrocinari solent per *cap. si quis 1. de eo qui cognovit consanguin. cap. si vir 2. inf. de Cog. 68. nat. spirit.*

V. secundum aliquos exprinendum est, quòd dispensatio jam semel petita, sed rejecta fuerit. Attamen Sanchez *disp. 22. num. 14. Pontius d. l. 8. cap. 17. n. 3. Wiestner d. l. n. 119. & alii id negant: eò quòd rejectionis exprimentæ necessitas neque ex Jure, neque ex consuetudine, neque ex stylo curiae requiratur.*

69 Quòd si Impedimentum Matrimonii sit publicum, & consequenter dispensatio petatur pro foro externo, supplicatio cum expressione nominis, cognominis, patris, diocesis, & reliquarum qualitarum supplicantis, dirigatur ad S. Pontificem, qui dispensationem per Cardinalem Majorem in Dataria seu Cancellaria Apostolica expediri curat. Wiestner *704. l. n. 120.* Sin Impedimentum sit

Dissentit Sanchez d. l. n. 8. & 14. & ex parte 62 Pontius lib. 8. de Matrim. cap. 20. n. 3. & 4. quatenus dispensationi valorem adstruit, quando non verificatur causa tempore contrahendi Matrimonii; admittit contra, quando non verificatur tempore executionis, quò Ordinarius vel alius, à S. Pontifice destinatus, in causam inquirat. Ejusdem mentis est P. Reiffenstuel d. l. n. 117.

occultum, ideòque dispensatio pro foro interno petatur, supplicatio absque nominis oratoris expressione dirigatur ad Cardinalem Majorem Pœnitentiarum, & dispensatio in Pœnitentiaria expeditur. Wiestner d. l. n. 126.

Quamquam in Impedimento consanguinitatis occultæ dispensationes non à Pœnitentiaria, sed à Cancellaria Apostolica petendas & expediendas esse, docet Vincentius de Juss. in *praxi dispensat. Matrim. lib. 1. cap. 8. num. 30.* apud P. Wiestner d. l. n. 121. præterquam si consistat in tertio vel ulteriore gradu, & Matrimonium actu sit celebratum.

Porrò etiam dispensatio, quæ perficitur in Cancellaria, dirigatur ad Ordinarium vel ejus Vicarium Generalem illius diocesis, ex qua orator vel oratrix est oriundus, quatenus de veritate precum cognoscant. P. Wiestner cit. l. n. 134. notans in *num. seq. neque commissionem Episcopo factam, à Vicario; neque commissionem, Vicario datam, ab Episcopo expediri posse arg. cap. pastoralis 11. §. præterea de Offic. Jud. Ordin. & cap. ult. §. ceterum de Offic. Jud. deleg. Relegantur dicta in lib. I. *tr. de Jure Leg. cap. 8. n. 17. & seqq.**

Quæ autem in Dataria expeditur, destinatur ad personam Ecclesiasticam, Gradu Theologiae vel Juris Canonici insignem, quam orator vel oratrix in supplicatione specialiter nominavit simulque additur clausula, ut literæ dispensationis, post earum executionem, mox laceantur: utpote cum effectum jam habere censentur, & solum pro foro interno, non autem externo salutare & proficua sint. P. Wiestner d. l. n. 154. Reperantur dictam *cit. tr. & cap. n. 69. & seqq.*

Quòd si schema vel formulare quoddam aliquis desideret, juxta quòd supplicatio pro dispensatione sit instruenda, duplex exhibeo, unum ad Papam pro foro externo; alterum ad Cardinalem Majorem Pœnitentiarum pro foro interno. Ad Papam est sequens.

BEATISSIME PATER.

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte Devotorum ipsius Oratorum, Christophori N. & Theresia N. (hic apponuntur cognomina) Diocesis Salisburgensis (aut, si pars utraque sit ex separata Diocesi oriunda) Christophori Augustana, & Theresia Salisburgensis Diocesis (additur etiam locus domicilii ex parte oratoris

erit, si petatur dispensatio ex causa sequenti v. g. ex oppido Waging orta) quod, cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius angustiam, virum sibi non conjugium, vel affinem, pariter conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, Oratores matrimonialiter inter se copulari intendunt; (si alia dispensationis causa, v. g. dos minus competens &c. addit, paululum immutatur, & scribitur: quod, cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, juxta statum sui conditionem, quae qua virum sibi non conjugium, vel affinem, pariter conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, dictus Orator illam cum dicta minus competente dote, uxorem ducere intendat &c. & sic de aliis causis) sed quia primi affinitatis gradu ex eo proveniente, quia aliis dictus Orator duxit in uxorem dicta Oratrix sororem germanam jam defunctam, invicem se attinent, desiderium suum hac in parte adimplere non possunt: absque Sedis Apostolica dispensatione (si petatur dispensatio in alio impedimento, illud pariformiter exprimitur v. g. in impedimento voti solennis aut Ordinis sacri sed quia Orator vocatus sacro Diaconatus Ordine initiatus, aut Religionem N. professus existit) supplicat igitur Sanctitati Vestrae Oratores prefati, quatenus cum ipsis, quod impedimentum primi affinitatis gradus hujusmodi non obstante, Matrimonium inter se publicè, servatâ forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiae solemnizare, & in eo postmodum remanere liberi, ac licitè valent, dispensare; prolem suscipiendam exinde legitimam nuntiando, dignetur de gratia specialè. Non obstantibus praemissis, & constitutionibus, atque Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.

76 Formulæ supplicationis ad Cardinalem Majorem Penitentiarium.

Ab extra

Eminentissimo & Reverendissimo Domino Domino S. R. E. Cardinali majori Penitentiariorum Romano.

Ab intra

Eminentissime, & Reverendissime Domine.

Exponitur humiliter Eminentiae Vestrae pro parte devoti illius Oratoris (ponitur hic N.N. aut nomen fictum v. g. Titii, Sempronii) quod, postquam carnaliter cognovit Bertham N. postea ignarus impedimenti bona fide (quando non ignoravit, ponitur: conscius impedimenti) tractatum habuit de contrahendo Matrimonio cum sorore dicta Bertha. Cum autem dictum impedimentum sit occultum, tractatus vero publicus, & nisi ad effectum deducatur, scandala exinde verosimiliter exoritur: sunt, caput Orator, ad vitanda scandala, & pro conscientia sua quiete, de praemissis, de quibus summe dolet, absolvi, & secum dispensari. Quare Eminentiae Vestrae humiliter supplicat pro absolventis & dispensationis remedio.

In fine per modum Postscripti procurator literarum rogat: dignetur Eminentia Vestra responsorium dirigere Salisburgum v. g. ad me infra scriptum, ubi ponitur nomen & cognomen procuratoris. Et, si forte in loco, ubi Orator degit, non facile possit haberi Doctor in Theologia, aut Jure Canonico, hoc ipsum in supplicatione ad caecum erit exponendum v. g. Et quia in Oratoris loco nullus reperitur Confessorius, in Theologia Magister, vel Canonice Doctor, vel aliis ad exequendum privilegatus, dignetur Eminentia Vestra providere, & disponere, ut etiam aliis exequi valeat.

SECTIO II.

De Impedimentis Impedientibus sine delicto.

SUMMARI A.

77. Ponuntur Impedimenta Impedientia. 78. Explicatur Ecclesiae vetitum, quod Episcopus facere potest. 79. Item Parochus. 80. & seqq. Interdictum Papale non causat Impedimentum dirimens, nisi habeat clausulam irritantem. 83. & seqq. Interdictum, lita pendente super Sponsalibus interdictum, non facit Matrimonium subsistentem nullum. 94. & seq. Interdictum, quod habet rationem censurae, non constituit Impedimentum dirimens. 96. & seq. Nec etiam excommunicatio. 98. & seq. Explicatur tempus feriatum. 100. & seqq. Sola nuptiae, non item

contractus matrimonialis, tempore feriatò censentur prohibita. 103. Notatur consuetudo Germania. 104. & seq. Explicatur cathecismus. 106. & seqq. Disturbitur, an hodieum casus Impedimentum? 109. Explicatur Impedimentum ex Sponsalibus. 110. & seqq. Explicatur Impedimentum ex voto castitatis. 113. & seqq. Discrimen inter hoc votum & votum de non-nubendo, vel ingrediendi Religionem. 115. Dispensatio in Sponsalibus à quo concedatur? 116. A quo in voto? 117. Formulæ supplicationis.

§. I.

De Interdicto seu Vetito Ecclesiae.

77 Praemissa Impedimentorum genericâ tractatione, subjicimus Impedimenta in specie, & imprimis Impedientia, quorum aliqua sunt absque delicto, alia cum delicto

conjuncta. Absque delicto sunt 5. in sequentibus verbis comprehensa:

- 1. Ecclesiae vetitum, nec non tempore feriatum
- 2. Atque Cathecismus, Sponsalium junctio votum am

78 Ecclesiae vetitum seu interdictum, tantum primum Impedimentum impediens, nihil aliud est, quam specialis prohibitio, quâ Matrimonium auctoritate Ecclesiastica quibusdam personis ex causa legitima redditur illicitum. Ubi quidem nemini dubium est, quin praeter S. Pontificem etiam Episcopus Matrimonium interdicere valeat: cum enim Episcopus in sua Diocesi non tantum possit, sed etiam debeat procurare bonum, & profigere malum; non tantum potest, sed etiam debet Matrimonium, vel ob procuracionem boni vel ob profigacionem mali, impedire. Bosco de Matrim. disp. 12. sect. 2. conclus. 3. num. 113. At

79 Dubitatur L. an etiam Parochus Matrimonium sic interdicere possit?

Resp. quod possit. Textus in cap. ult. in f. de Clardess. Responsar. Ratio est: quia, tametsi Parochus non competat Jurisdicção fori externi, vel judicialis cognitio causarum Matrimonialium; extrajudicialiter tamen in Impedimenta Matrimonii inquirere, & ad peccatum impediendum, nonnullis personis Matrimonium interdicere non prohibetur. Magnif. P. König, ad tit. de Matrim. contra interdict. Eccles. num. 2. & perique Canonistae cum Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 6. n. 6. Bosco d. l. num. 114.

80 Dubitatur II. num interdictum Papale non constituat Impedimentum dirimens Matrimonium?

Ratio dubitanti est I. quia in cap. videtur l. XXXI. q. 6. decisum exeat à Coelestino Papâ quod contra interdictum & ordinem Ecclesiae factum est, ratum non haberi, tam Divinè quam humanae.

81 Legis proclamatae auctoritas. II. quia in cap. ad dissolvendum 13. de Responsar. impuber. Innocentius III. quodsi, inquit, contra interdictum nostrum in judicium ipsius aliquid fuerit attentatum, id irritum esse decernimus, & viribus dominicis caveri. III. quia interdictum Papale vim habet Legis prohibentis, quae in nostra sententia, simul est irritans per cap. quod contra 64. de R. f. in 6. & l. non dubium 5. in pr. Cod. de LL.

82 Utilitates ad casum propositum appositae applicantur, oportet cum Pontio de Matrim. lib. 6. cap. 7. num. 5. Gonzalez ad cap. ult. de Matrim. contr. contra interdict. num. 2. P. Wiestner ad d. t. num. 5. distinguere, sitne interdictum Papale simplex, an qualificatum, & id est. cum clausula irritantem unitum. Interdictum Papale simplex non constituit Impedimentum dirimens Matrimonium: cum enim in cap. littera 1. & cap. ex litteris 2. d. r. Alexander III. indistinctè decidat, per interdictum Ecclesiae Matrimonium fieri tantum illicitum, non autem invalidum, postsumus & debemus hoc ipsum de interdicto Papali simpliciter cum fundamento intelligere. Unde, quod oppositum est in num. 82. de Lege prohibente, locum non invenit in interdicto simplici, quod, cum personale sit & odiosum, ac Sacramenti valorem attingat, pro favore & v. P. SCHMIEB JURISPR. CAN. CIV. TOM. III.

lore Matrimonii solemniter explicare. Interdictum Papale qualificatum haud dubie tantâ potest efficacia, ut Matrimonium, quod contra interdictum celebratur, non tantum illicitè, sed etiam invalidè celebretur juxta textum, in num. 80. & 81. recitatos. Po. 87 test siquidem S. Pontifex ex num. 5. per Legem generalem constituere Impedimentum dirimens generale: ergo etiam per speciale decretum constituere potest Impedimentum dirimens speciale: & hoc voluit praesumere, quando speciali decreto clausulam irritantem apponit.

Dubitatur III. utrum, si lita pendat in tribunali Ecclesiastico super valore praecedentium Sponsalium de futuro, & partibus licentibus Apostolicâ vel Episcopali auctoritate Matrimonium aliud pro interim interdicatur, illud non tantum prohibitorum sed etiam irritatum esse censetur?

Occasionem huic dubio subfinit cap. 10489 fraternitas 3. de Sponsa duor. ubi Alexander III. in simili factâ specie hunc in modum ad Archiepiscopum Genueensem scripsit: ut, si amodo in tali casu (partes) duxerint appellandum, eis in Ecclesia publice interdictis, ne aude decisionem causâ aliud contrahant Matrimonium. Et si contra interdictum Ecclesiae publice factum venire praesumpserint, Matrimonium tam praesumptis contractum poterit irritare. Et hic textus 9 in affirmativam pertraxit nonnullos, quos citat & sequitur Clericatus de Sacram. Matr. decis. 6. n. 21. in casu, quod importanissimum arguit motivum, ne Matrimonium cum alia persona contrahatur, puta quod sponsus defloraverit sponsam colligantem, & si non ducatur, orientur scandala, hostilitates, vindicta &c.

Verum negativam, quam amplectuntur 9 Covarruvius in 4. Decret. p. 3. cap. 6. in princ. n. 6. Fagnanus ad citat. cap. littera 1. num. 1. Lancelotti de Astenat. p. 2. cap. 20. libit. 18. num. 1. P. Wiestner cit. l. num. 15. mihi persuadent supra citati textus in cap. littera 1. cap. ex litteris 2. de Matrim. contr. contra interdictum Ecclesiae. In quibus Matrimonium, etiam durante controversiâ super Sponsalibus antea celebratis, deciditur esse validum. Ratio 9 est: quia vel interdictum in tali hypothesi provenit à S. Pontifice, vel ab Episcopo. Si prius; constat ex num. 84. illud vim irritandi non continere. Si posterius; patet ex num. 9. quod Episcopus statueret non possit Impedimentum dirimens per Legem communem; proindeque per speciale prohibitionem etiam non poterit ejus generis Impedimentum decernere.

Ad textum in cap. tua fraternitas 8: cum 9 Sanchez de Matr. d. l. 7. disp. 2. n. 15. ibidem licet motum non de Sponsalibus de futuro, sed de praesenti, seu Matrimonio ratio; & ideo Matrimonium secundum, pendente lite contractum, irritabile fuisse pronuntiatum, quatenus, cum de illius valore, praesquam dubium de Matrimonio praecedenti deciderit.

cifum erat, constare non potuerit, interea conjuges ab invicem separari debuerunt.
94 Dubitatur IV. utrum tempore interdicti, quod est species censuræ Ecclesiasticæ, Matrimonium censetur prohibitum?
Resp. cum Panormit. ad cap. non est 11. de Sponsalib. num. 8. Sanchez d. l. 7. cap. 8. num. 2. Boleo d. disp. 12. sect. 2. concl. 2. a. num. 76. Wiestner d. l. num. 21. contra Pontium d. l. 6. cap. 9. num. 3. & 4. negativè. Ratio est: quia tempore interdicti, quod est species censuræ Ecclesiasticæ, solum interdicta videntur Sacramenta, quæ purè sunt talia, atque à Ministris Ecclesiasticis administrantur. Atqui Matrimonium habet admixtam sibi naturam contractus, ac pro Ministris agnoscit ipsosmet contrahentes: adeoque, sicut ceteri contractus tempore interdicti licite celebrantur; sic etiam Matrimonium, quod iuxta cap.

Capellanus 4. de Feris omni tempore celebrari potest.
Dubitatur V. num excommunicatio faciat 96 Impedimentum impediens Matrimonium?
Resp. excommunicationem eatenus Impedimentum impediens facere, quatenus excommunicatus excommunicatione minori Sacramenta recipere nequit per cap. ult. de Clerico excommunicato &c. excommunicatus autem excommunicatione maiori nec Sacramenta recipere, nec etiam in aliis actibus cum reliquis fidelibus communicare potest. Supponitur tamen in cap. significasti 6. de eo, qui dicitur in Matrimon. Matrimonium, ab excommunicato contractum, valere: siquidem excommunicatio valorem contractum per se loquendò non tollit. Conferantur Covar. in 4. Decret. p. 2. cap. 6. in pr. n. 3. Sanchez d. lib. 7. disp. 9. per tot. Pontius d. lib. 6. cap. 10. n. 2.

§. II.

De Tempore festivo.

98 Alterum Impedimentum impediens, quod non provenit ex delicto, est temporis feriatum. Id antiquitus erat longius protrahendum, ac Matrimonium ab Adventu usque ad Epiphaniam; nec non à Septuagesima usque ad octavam Paschæ; item duobus vel tribus septimanis ante festum S. Joannis Baptistæ prohibendum erat. Textus in cap. non oportet 8. cap. non oportet 10. XXXIII. q. 4. cap. 99 Capellanus 4. de Feris. Hodie verò per Concilium Tridentinum in sess. 24. de ref. Matr. cap. 10. est restrictum ad tempus Adventus usque ad Epiphaniam; & à die Cinerum usque ad Dominicam in Albis inclusivè.
100 Quin imò nec antiquò nec modernò Jure Matrimonium, quatenus est contractus & Sacramentum, aliquò tempore prohibitum fuisse, verissimum existimo: tum quia in civ. cap. Capellanus 4. de Feris: apertè dicitur, eam esse Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, ut quocunque tempore Matrimonium contrahatur, consensu interveniente legitimo de presenti: tum quia in civ. cap. oportet 8. & 10. solum prohibentur nuptiæ, quarum nomine non contractus Matrimonialis sed externa pompa, con-

vivium, choreæ &c. intelliguntur, veluti satis in Trid. d. sess. 24. can. 11. ibi: prohibitionem solemnitati nuptiarum; & d. cap. 10. ibi: antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones &c. declarat. Panormit. ad civ. cap. Capellanus n. 4. Sanchez d. l. 7. disp. 7. num. 12. Boleo cit. disp. 12. sect. 2. conclus. 4. per tot. P. Engel ad tit. de Matr. contr. inter d. Cleric. §. 1. n. 4.
Neque objicias: Matrimonium debere 102 contrahi in facie Ecclesiæ cum benedictione Sacerdotali; adeoque non posse contrahi sine omni solemnitate.
Contra enim est: quia & illud Matrimonium, quod coram Parocho & Testibus est contractum, censetur in facie Ecclesiæ celebratum; eaque benedictio subinde penitus omitti debet; alias privatim à Parocho impertiri potest.
In Germania tamen, extra necessitatis 103 casum, Parochus tempore festivo non solet Matrimonium assistere, nisi præviè licentiam obtinuerit ab Episcopo, veluti testantur Gobat Theol. experim. tract. 9. num. 71. König ad civ. tit. de Matr. celebrato contra interd. n. 3. Wiestner ibid. n. 34.

§. III.

De Cathecismo, Sponsalibus, & Voto.

104 Tertium Impedimentum impediens est Cathecismus, seu instructio in fide Catholica, quæ solet precedere Baptismum, & ante janam Ecclesiæ peragi, cum interrogatione baptizantis, & responsione baptizandi, in cujus locum & vicem alius substituitur.
105 Ex hac igitur Cathecesi videtur initium quoddam regenerationis spiritualis resultare, & efficere, ut spiritualis aliqua propinquitas inter baptizantem, baptizatum, & respondentem, consurgat, ac Matrimonium impediatur per textus in cap. ante baptismum 54. de Con-

secrat. disp. 4. cap. contracto 5. de Cognat. Spirit. cap. per Cathecismum 2. eod. in 6.
Num hodie post Concilium Tridentinum 106 hoc Impedimentum sit exauthoratum? Controversia est. Ratio affirmandi est: quia civ. Concil. sess. 24. de ref. Matr. cap. 2. abrogavit omnes ceteros gradus Impedimenti cognitionis spiritualis, præterquam inter baptizantem, patrinum, baptizatum, & ejus parentes. Sanchez d. lib. 7. disp. 10. n. 12. Boleo d. l. concl. 5. a. num. 243. P. König cit. l. n. 4. Ratio negandi est: quia memorata abrogatio 107 iuxta

juxta literam textus solum est concepta de cognitione spirituali, quatenus est Impedimentum dirimens; non autem de cathecismo, quatenus est Impedimentum impediens. Lancellot. Navarrus, & plures, quos allegat Sanchez d. l. n. 11.
108 Utrumque satis probabiliter defenditur; in praxi tamen vix erit difficultas: quia plerumque responsio, quæ tempore baptismi fit ante fores Ecclesiæ, interponitur à patrinis, qui propter munus susceptionis aut levationis aliunde Impedimento dirimenti obstringuntur.
109 Quartum Impedimentum impediens constituit Sponsalia de futuro: hæc quippe ponunt obstaculum, quò minus Matrimonium cum aliis personis licite contrahatur, ut dictum & deductum in tract. 1. cap. 3. a. num. 38.
110 Quintum Impedimentum impediens est votum castitatis, aut ingressus in Religionem, quod, si præcedat Sponsalia de futuro, tam illa, quam Matrimonium illicitum reddit cap. consultus 4. cap. rursus 6. Qui Clerici vel voventes &c. Post Sponsalia non valet aliud votum, quàm ingrediendi Religionem, seu statum perfectissimum, ut traditum in d. tr. 1. cap. 5. n. 34. & seqq. Nihilominus, si votum castitatis emittatur, valebit, quantum valere potest, ut scilicet debitum in Matrimonio subsequenti reddi debeat, exigi tamen non possit per cap. quidam 31. de Convers. conjugat.
112 Id porro de voto castitatis notandum vultim, quòd Impedimentum impediens tunc solum causet, quando Matrimonium contrahitur modò ordinariò, nempe cum animo consummandi; at, si modò extraordinariò contrahatur, nempe cum pacto servandi continentiam, non obstat Matrimonio, veluti conclusum in tract. 2. cap. 2. a. num. 119. & in præsentì docet Boleo de Matr. disp. 12. sect. 2. conclus. 1. num. 7. & 10.
113 Quæres: an votum castitatis sit idem cum voto non-nubendi?
Resp. esse quidem idem in ordine ad impediendum Matrimonium ex dictis; non tamen in ordine ad debitum conjugale. Nam, qui de facto post emissum votum de non-nubendo Matrimonium contraxit, licet contrahendò peccaverit, ex probabiliori sententia, quam post D. Antoninum & alios citatos defendunt Sanchez de Matr. lib. 9. disp. 33. num. 22. Engel ad tit. Qui Clerici vel vovent. §. 1. num. 4. Clariss. P. Schmalzgrueber ibid. num. 114. neque reddendò neque exigendò debitum conjugale peccat: quia, dum Matrimonium jam supponitur esse contractum, votum de non-nubendo reddicitur impossibile, suamque vim obligandi perdit. Quod idem accidit cum voto de suscipiendis SS. Ordinibus, aut ingrediendi Religionem: cum per Matrimonii contractum & consumma-

tionem illicitè quidem agatur, debitum verò licitè petatur & reddatur, ex quo votum, dum amplius observari nequit, obligare definit. Sanchez d. l. n. 14. & seq. Engel ad civ. tit. §. 1. num. 4. Wiestner ibid. n. 59. Schmalzgrueber d. l. n. 118. Aliud in voto castitatis evenire, patet ex num. 111.
Circa dispensationem in tribus primis Impedimentis nulla occurrit difficultas. In quarto seu Sponsalibus videtur etiam res valde liquida, quòd, cum primo sponso vel sponsa jus strictè dictum & rigorosum ex illis acquiratur, vix alius, quàm Supremus Princeps Ecclesiasticus seu S. Pontifex, dispensationem indulgere valeat; & quidem non ex qualibet causa, sed necessitatis vel utilitatis publicæ; conformiter iis, quæ conclusa fuerunt in Lib. I. tract. de Jure Leg. cap. 1. a. n. 194.
Quis in Impedimento quarto seu voto castitatis aut Religionis dispensare valeat? Constat ex Lib. III. tr. 1. p. 1. cap. 3. num. 234. ubi notatum erat, dispensationem esse S. Pontifici reservatam juxta Extravag. ult. de Penitent. & remiss. inter comm. Exceptionem tamen ab ea doctrina plurimi DD. faciunt, & dispensationem Episcopo concedunt, quando votum non est emissum immediate in honorem DEI, sed B. V. aut alterius Sancti; item quando votum est pœnale, v. g. si deinceps fornicatus ero, Religionem intrabi; item quando est conditionatum, v. g. si convalvero, servabo castitatem; item quando est votum virginitalis, aut castitatis temporalis, aut non-nubendi, aut non-petendi debitum, aut non tangendi feminam &c. Quorum ratio est: quia hujusmodi vota nonnulli degenerant à genuina voti castitatis aut Religionis natura; sique non censentur in materia strictè interpretationis, qualis est reservatio, votorum nomine comprehendendi. Videantur Laymann Theol. Moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 9. 10. Resistentius ad tit. de Voto & Voti redempti. a. n. 29. Clariss. P. Schmalzgrueber ad tit. de Matr. contr. contra Interd. Ecclesiæ. n. 63.
Suppositò tamen, quòd Romæ dispensatio 117 sit petenda, dirigitur supplicatio ad Cardinalem Majorem Penitentiarium, hòc tenore: Exponitur humiliter Eminentiæ Vestræ pro parte a devoti Oratoris N. N. vel Titii laici Diocesi Frisonensis, quòd ipse alias vovit, se castitatem perpetuò servaturum (aut Religionem intraturum) Cum autem infirmitatibus oppressus carnis stimulis ita agitur, ut se continere vivere posse, distulit; pro sua conscientie tranquillitate capiti per Sedem Apostolicam Votum prædictum ad effectum contrahendi Matrimonium commutari. Quare Eminentiæ Vestræ humiliter supplicat, quatenus, prædictum Votum ad hoc, ut Matrimonium publicè iuxta formam Concilii contrahere, & debitum conjugale exigere ac reddere licite possit, in alia Penitentia de pietatis opera dispensando commutare auctoritate Apostolica dignetur.

SECTIO III.

De Impedimentis Impedientibus, qua oriuntur ex delicto.

SUMMARIA.

118. Describitur incestus. 119. Etiam sponsus, consanguineam sponsa cognoscens, contrahit Impedimentum impedientis. 120. Saltem temporale. 121. Pescans cum propria consanguinea, non incurrit Impedimentum. 122. & seqq. Duo textus solvuntur. 126. Quod dictum de masculis, applicatur ad feminas. 127. & seqq. Conjugicidium ponit Impedimentum impedientis.

121. Item Presbytericidium. 122. Et occiso liberorum. 123. & seq. Raptus aliena sponsa similiter causas Impedimentum. 125. Etiam si sponsa de futuro sit. 126. Item susceptio propria sibi. 127. Item Matrimonium cum Moniali. 128. Item poenitentia publica. 129. Per consuetudinem hac Impedimentum dicuntur abrogata.

§. I.

De Incestu.

118 Impedimenta impedientia, qua proveniunt ex delicto, continentur in his versibus:

Incestus, raptus sponsata, Presbyteri mors, Susceptio propria sibi, mors conjugis, aut si Poenitentia solemniter, aut ducat Moniales.

Primum igitur est incestus, quod maritus v. g. copulam carnalem exercet ac consummat cum consanguinea uxoris suae: nam maritus & complex incestuosa, uxore quoque mortua, Matrimonium aliud impediuntur contrahere cap. si quis 20. XXXII. quae. 7. cap. si quis 1. cap. transmissa 4. De eo, qui cognovit consanguin. uxore.

119 Dixi I. quod maritus. Idem est, si sponsus carnaliter peccet cum sponsa consanguinea in primo gradu: licet enim incestus proprie non committatur; attamen ob ceptam quandam affinitatem, ex impedimento publicae honestatis oriundam, personis peccantibus in primo gradu, ad quem hodie post Concil. Trid. sess. 24. de ref. Matr. cap. 3. Impedimentum publicae honestatis est restrictum, Matrimonium interdicitur per rubricam & cap. veniens 2. d. r. ut contra Angelum, & Veracruces cum communi docent Panormit. ad cit. cap. num. 3. Sanchez de Matr. lib. 7. disp. 15. n. 5. Wiesner ad rit. de eo qui cognovit consang. n. 4.

120 Qui tamen Authores existimant, hoc Impedimentum non esse perpetuum, sed eousque solum durare, quousque pars utraque, incestu polluta, vivit. arg. cap. duo pueri 12. in fin. de Dispensat. impub.

121 Dixi II. cum consanguinea uxoris sua. Cum propria consanguinea si maritus peccet,

§. II.

De Homicidio.

127 AD Impedimenta impedientia ex delicto II. reductur homicidium in variis casibus. Et I. quidem si quis occiderit uxorem suam ex ira, rancore, odio, in perpetuum à Matrimonio debet abstinere cap. interfectores 1285. cap. admonere §. 5. uxores XXXIII. q. 2. Idem ex natura correlativorum, quam inter con-

quavis peccatum gravius admittere videatur, ac si peccet cum uxoris consanguinea, Impedimentum impediens non incurrit: utpote cum textus, sine quo Impedimenta non sunt multiplicanda, deficiat. Sicque contra Pontium de Matr. lib. 6. cap. 13. n. 10. & alios docent Sanchez d. l. num. 16. Covarruv. in 4. Decretal. p. 2. cap. 6. in pr. n. 3. König ad cit. rit. de eo qui cognovit & c. num. 7. Zoel. ibid. num. 9.

Neque adducas I. textum in cap. de incestis 122 8. XXXV. q. 3. ubi generatim incestuosus, & nominatim illis, qui cum personis consanguineis sunt commixti, Matrimonium interdicitur. Nam, ut patet ex tenore textus, Matrimonium interdicitur solum inter personas complices, inter quas Impedimentum cognitionis interdicit, non item inter illas & extraneas.

Neque adducas II. textum in cap. ult. XXXV. 124 quae. 8. ubi de incestuosus indiscriminatim statuitur, ut, si alter eorum morte praeventus fuerit, alter, quamvis dimisit, graviter poenitent, & sine spe conjugii maneat. Siquidem, ut rursum 125 lucet ex verbis antecedentibus, non tam propter incestum, quam propter inobedientiam & contumaciam, qua Ecclesiae monitione contempta in delicto perseverant, incestuosus spes conjugii praescinditur.

Sanè, quod etiam foemina, cum consanguineis maritorum aut sponzorum peccatò carnis coinquinata, Impedimentum impediens sibi consciscant, non tantum identitatis ratio postulat, sed etiam textus clarissimi disponunt in cap. quadam 19. cap. si quis 20. XXXII. q. 7. cap. si quis cum matre 5. XXXI. q. 2. 2. n. 21.

juges observari vult textus in cap. indignatur 4. XXXII. q. 6. est, si maritum uxore occidat, juxta cap. si qua mulier 1. de Divorc. ubi Gonzalez num. 3. & 4. Nec aliud obtinet, 129 esto maritus uxore in adulterio deprehensus occiderit: cum enim de Jure Naturali & Canonico non liceat adulterum vel adulteram etiam

etiam in flagranti occidere cap. inter hoc 6. cap. 130 quinquagesimo 7. cap. si quod 9. XXXIII. quae. 2. eò quod iste modus occidendi juris ordini & charitati Legibus adversetur: Impedimentum impediens non minus confurgit, quam si adulterium supponatur abesse. Sanchez d. lib. 7. disp. 16. n. 2. & 3. Covarruv. p. 2. de Sponsal. cap. 7. §. 7. n. 15.

131 II. si quis occiderit Presbyterum, & super

occisione fuerit convictus in judicio cap. qui Presbyterum 2. de Penit. & remission. Convictus si non fuerit, Impedimentum cessat. Panormitan. ad cit. cap. n. 1.

III. si parentes filios suos occiderint cap. veniens 1. de his, qui filios occider. Sed hoc tantum in casu, quò deest periculum incontinentiae per cit. cap. ubi Barbosa n. 6. Wiesner ad rit. de Matr. contracto contra interd. n. 51.

§. III.

De Reliquis Impedimentis ex delicto.

133 III. Impedimentum ex delicto est raptus alienae sponsae, seu illius violenta abductio de loco in locum: ut enim raptor in eo puniatur, in quo deliquit, non permittitur inire conjugium, qui conjugium alienum impedire vel perturbare non est veritus cap. 134 statutum 34. XXXVI. q. 2. Et quia in hoc cap. statuitur, sponsae raptae non adimi licentiam, alteri nubendi, si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit: hinc à sensu contrario deducitur, eandem licentiam sponsae negari, quando in raptum consentit. Sanchez d. lib. 7. disp. 12. n. 44.

135 Dixi: aliena sponsa: cujus nomine citatus Sanchez num. 45. intelligit solum sponsam de praesenti. Sed quia sponsa, in communi loquendi consuetudine, vel maxime denotat sponsam de futuro: ideo malim cum P. König ad cit. rit. de Matrim. contr. contra interd. Eccles. n. 8. sponsam tam de praesenti quam de futuro intelligere.

136 IV. Impedimentum est susceptio seu levatio propriae sibi ex baptismo, sine necessitate, de industria, malitiose, & animò privandi alterum conjugem debito conjugali, facta cap. de eo 5. XXX. q. 1. Sanchez d. lib. disp. 6. num. 8.

V. Impedimentum est Matrimonium cum Moniali, seu Virgine DEO solemniter consecrata de facto initum: impedit enim Matrimonium, non quidem respectu Monialis, utpote quae ligatur Impedimento dirimenti; sed respectu viri, qui Matrimonium cum nulla alia foemina licite potest amplius contrahere cap. hi ergo 13. XXXVI. quae. 1. Sanchez d. l. num. 11.

VI. Impedimentum est poenitentia publica, quae, licet in se delictum non sit, attamen, cum propter delictum praecedens infligatur, tandiu poenitentem impedit à Matrimonio contrahendo, quamdiu peragitur cap. si quis 16. & cap. ult. XXXIII. quae. 2. Sanchez d. l. num. 10.

Hæc porro Impedimenta, quae pululant ex delicto, per generalem consuetudinem esse sublata, partim Navarrus in Manuali cap. 22. num. 75. perhibet, & nullam integrò, quò vixit sæculò, dispensationem in illis petitam, asserit; partim Authores alii, qui scripserunt in diversis mundi partibus, attestantur, nominatim Lessius de F. & J. lib. 4. cap. 3. n. 68. Sanchez d. l. 7. disp. 17. num. 8. Pontius lib. 6. cap. 14. n. 4. P. Engel ad rit. de Matr. contracto contra interd. §. 1. n. 12.

CAPUT II.

De Impedimento dirimente Aetatis, Impotentiae, Erroris, & Ligaminis.

Lustravimus Impedimenta in genere, & Impedientia in specie. Lustrabimus nunc sigillatim Impedimenta dirimentia, quorum hodie sexdecim recensentur, & memoriae gratià, sequentibus versibus continentur:

Error, Religio, triplex Cognatio, Crimen, Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas, Raptus, clandestina fides, Impos cocundi, Aetas, Affines solvunt connubia cuncta.

Assumemus autem hæc Impedimenta, non secundum ordinem metri, sed juxta methodi commoditatem; in praesenti capite quatuor illa, quae trahunt originem ex Jure Naturali & Divino, videlicet Aetatem, Impotentiam, Errorem, Ligamen, discussuri.